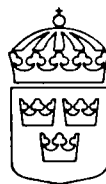


Utrikesutskottets betänkande

1987/88:16

om verksamheten inom Nordiska rådet
(redog. 1987/88:4) samt om utvecklandet av det
nordiska samarbetet, skapandet av en nordisk
hemmamarknad samt inrättandet av en befattning
som nordisk ombudsman



UU
1987/88:16

Berättelsen

Nordiska rådets svenska delegation har i en berättelse (redog. 1987/88:4) redogjort för sin verksamhet från rådets trettiofjärde till och med trettiofemte session, som ägde rum den 23–27 februari 1987 i Helsingfors. Vid den sistnämnda sessionen antogs 45 rekommendationer och 6 yttranden till de nordiska ländernas regeringar resp. Nordiska ministerrådet. Rekommendationerna rörde samarbetet på det juridiska resp. kulturella, social- och miljöpolitiska, kommunikations- samt ekonomiska området. Vidare godkändes fem yttranden över Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet samt ett yttrande över Nordiska ministerrådets budgetförslag för år 1988.

Motionerna

Motion 1986/87:U506 av Karl Erik Eriksson (fp) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen tar initiativ till inrättandet av en nordisk ombudsman.

1986/87:U509 av Carl Bildt m.fl. (m) yrkande 1 vari yrkas

1.att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om utvecklingen av det nordiska samarbetet.

1986/87:U543 av Ivar Franzén m.fl. (c) yrkande 3 vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs avseende vikten av ett intensivt arbete för att nå målet en nordisk hemmamarknad.

Motion U506 behandlar samma ärende som motion 1985/86:U506 från föregående riksmöte, nämligen behovet av en samordnad rådgivning om de sociala och ekonomiska skillnaderna mellan länderna till de nordiska medborgare som rör sig över de nordiska gränserna. Enligt motionären föreligger fortfarande en rad gränshinder av olika slag mellan de nordiska länderna, vilka hindrar arbetsmarknaden och rörelsefriheten över gränserna. Den enskilde medborgaren måste, när han flyttar till eller arbetar i ett annat nordiskt land, kontakta en rad olika myndigheter för att få råd och hjälp. I väntan på att skilda nordiska bestämmelser bringas i överensstämmelse bör rådgivningen enligt motionärens mening samordnas. En särskild myndighet – en nordisk ombudsman – bör därför på svenskt initiativ inrättas.

I motion 1986/87:U509 konstateras att en gemensam handlingsplan för

ekonomisk utveckling och full sysselsättning, som ligger till grund för ett mer organiserat nordiskt samarbete, nu har utarbetats. Motionärerna konstaterar att de nordiska ekonomierna står inför betydande krav på anpassning och förnyelse, vilket kommer att medföra krav på omstrukturering av produktion, kapacitetshöjande investeringar och satsning på forskning och utveckling. Det är även viktigt att de nordiska ländernas kostnadsutveckling inte hämmar konkurrenskraften. De nordiska länderna bör därför sträva efter åtgärder på skatte- och avgiftspolitikens område som jämställer Norden med övriga OECD-länder.

Det nordiska samarbete som redan äger rum inom ramen för Arbetsgruppen för ett utvidgat ekonomiskt samarbete i Norden, den s.k. Gyllenhammargruppen, nordiskt samarbete vid kulturella satsningar i utlandet, bl.a. i Japan och USA, samt det intensifierade forskningssamarbete som kommit till stånd under senare år är alla, enligt motionärerna, exempel på ett ökat intresse för nordiskt samarbete. Detta är en positiv utveckling, och Sverige bör verka för att samarbetet ytterligare intensifieras.

I motion 1986/87:U543 konstateras att begreppet *Norden som hemmamarknad* redan har etablerats som mål i det nordiska samarbetet. Det har dock på senare år klarlagts att många hinder för handel och ekonomiskt utbyte fortfarande finns mellan de nordiska länderna.

Det är motionärernas förhoppning att det förslag om ett nordiskt samarbetsprogram för avveckling av handelshindren i Norden som ministerrådet aviserat till Nordiska rådets trettiofemte session kommer att innebära att ett mer konkret arbete inleds för att förverkliga Norden som hemmamarknad. För svensk del borde, enligt motionärerna, detta samarbete innebära en hög ambitionsnivå, och svenska myndigheter borde erhålla klara anvisningar härom vid sitt deltagande i de nordiska samarbetsorganen.

Bakgrund

Nordiska rådets svenska delegation redovisar verksamheten inom Nordiska rådet under den angivna tidsperioden. Rådets trettiofemte session hölls i Helsingfors. Vid den generaldebatt som inledde sessionen togs en rad av de frågor upp som under senare år har stått i centrum för den nordiska debatten.

Atomolyckan i Tjernobyl kom att i hög grad prägla såväl de formella som de informella överläggningarna under sessionen, såsom varande en påminnelse om Nordens ömsesidiga beroende av omvärlden.

Sessionens huvudteman blev annars nordiskt samarbete i internationella sammanhang, framför allt EG, miljöfrågor och Sydafrikafrågan. Utrikespolitiska frågor diskuteras i rådet men blir inte föremål för beslut, då dessa frågor ej finns upptagna i Helsingforsavtalet.

Frågan om bildandet av en kommitté för studium av frågor rörande nordiskt samarbete i internationella sammanhang väckte ett betydande intresse men återfördes till ekonomiska utskottet för ny behandling. Vid novembermötet i år kunde utskottet enas om ett mandat, och till ordförande valdes Karin Söder. Övriga ledamöter kommer att tillsättas vid årets decembermöte.

Det nordiska intresset för internationellt samarbete och miljöfrågorna

manifesteras i den konferens som hölls i Stockholm år 1986 om gränsöverskridande luftföroreningar. Nordiska rådet kommer inte bara att följa det nationella verkställandet av konferensens rekommendation utan också ta initiativ i andra miljöfrågor med internationell räckvidd, främst vattenföroreningar. Nordiska rådets presidium har beslutat anordna en havsmiljökonferens i oktober 1989 i Köpenhamn med deltagande av parlamentariker från alla nordeuropeiska länder.

Miljöfrågornas betydelse i det nordiska samarbetet belystes även av det initiativ som ministerrådet tagit till en nordisk handlingsplan mot luftföroreningar. Generellt anses nordiska insatser kunna ge impulser av stor betydelse för globala lösningar.

Det ekonomiska samarbetet inom Norden och gentemot omvärlden är en annan fråga som präglar såväl rådets fortlöpande arbete som årets session.

Den gemensamma nordiska hemmamarknad som länge har eftersträfvats har visat sig vara svår att genomföra. Orsaken härtill är de många handelshindren, ofta av teknisk eller juridisk natur, som visat sig vara svåra att eliminera eller reducera. Enligt rådets uppfattning måste detta arbete intensifieras.

Det konstaterades dock vid sessionen av flera talare att företagsköpen över gränserna och de vidsträckta näten av nordiska underleverantörer har gjort att arbetsmarknad och sysselsättning i en allt vidare utsträckning blivit ett gemensamt nordiskt problem. Rådet antog en rekommendation om ett nordiskt samarbetsprogram för avveckling av handelshinder (rek. 37).

Frågan om ett nordiskt programsamarbete via Tele-X diskuterades under det gångna verksamhetsåret och under sessionen utan att man kunde komma fram till en lösning. Ett nytt element tillfördes debatten genom ett förslag från den konservativa gruppen om att förse Tele-X med fyra kanaler i stället för två.

Andra frågor som varit uppe under året och som drivs av den svenska delegationen till Nordiska rådet är kultursamarbetet, bl.a. större insatser för ökad språkförståelse över gränserna, och barn- och ungdomsorganisationernas speciella situation i det nordiska kultursamarbetet.

Den svenska regeringens förslag om en nordisk moms, "noms", togs åter upp under sessionen samt frågan om nordiskt medborgarskap.

Under året etablerades ett nytt utskott för budget- och kontrollfrågor. Den svenska delegationen kommer nära att följa utskottets arbete, framför allt vad gäller kontrollfunktionen.

I berättelsen redovisas också utskottens och kommittéernas arbete sedan föregående råds-session. Det juridiska utskottet har främst sysslat med samordning av de nordiska ländernas flyktingpolitik. Bl.a. hölls ett nordiskt seminarium i april 1987 om flykting- och invandrarpolitik.

Juridiska utskottet har även ägnat sig åt det nordiska lagstiftningsprogrammet. Arbetet i kulturutskottet har dominerats av mediefrågor, utvecklingen av samarbetet inom den högre utbildningen samt arbetet med en handlingsplan för kultursamarbete. Socialutskottet har under första delen av året huvudsakligen ägnat sig åt social- och hälsovårdsfrågor, bl.a. samarbete på högspecialiserad sjukvård och hälsopolitiskt samarbete. Andra hälften av året ägnade utskottet sig åt miljövårdsfrågor, bl.a. ett ministerrådsförslag om

en handlingsplan mot luftföroreningar och medlemsförslag om vatten- och havsföroreningar. Kommunikationsutskottet har huvudsakligen arbetat med frågor rörande trafiksäkerhet och investeringar i infrastruktur. Utskottet har även ägnat stor uppmärksamhet åt prissättningen på olika kommunikationsmedel, särskilt flygpriser och ungdomsresekortet på järnväg. Ekonomikutskottets arbete har inriktats på bl.a. frågan om att avskaffa handelshindren i Norden, nordisk skatte- och avgiftspolitik och en näringspolitisk handlingsplan för Norden, vilken bl.a. innehåller utvecklande av gemensamma upphandlingsspecifikationer, privat och offentlig teknikutveckling samt nordiskt samarbete inom ramen för EUREKA.

Det industriella center för forskning och utveckling som skall etableras i Oslo ses som ett lämpligt organ för att behandla bl.a. dessa näringspolitiska frågor.

Utskottet

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att Nordiska rådets verksamhet, som framgår av det ovanstående, fortsätter att vara omfattande och att den är inriktad på att ta upp angelägna och aktuella frågor. Den höga ambitionsnivån på olika områden inom verksamheten kvarhålls. De många värdefulla initiativ som tas och nya projekt som sätts i gång inom Norden ser utskottet som ett positivt tecken på dels en ständigt ökande nordisk gemenskap, dels en ökad insikt om behovet av nordiskt samarbete och samordning i ett bredare internationellt sammanhang, inte minst mot bakgrund av utvecklingen inom EG. Utskottet föreslår att berättelsen läggs till handlingarna.

Utskottet övergår därefter till att behandla motionerna U506, U509 och U543.

Motion U506 tar upp inrättandet av en befattning som nordisk ombudsman. Frågan har tidigare behandlats av utskottet i UU 1986/87:2. Utskottet konstaterade då att det onekligen fortfarande finns många hinder kvar som komplicerar för den enskilde att flytta mellan nordiska länder eller vara gränsgångare mellan två nordiska länder. En successiv förbättring sker i den service som ges av myndigheterna i form av rådgivning och upplysning till allmänheten. Det finns dock utrymme för ytterligare förbättringar.

Utskottet utgår från att ansvaret för service till allmänheten på de områden som nämns i motionen kan och bör skötas av de redan existerande myndigheterna men att dessa ytterligare bör söka förbättra sin information och rådgivning. Motion U506 avslås därmed.

Motion U509 pekar på behovet av en ytterligare intensifiering av samarbetet inom Norden vad avser skatte- och avgiftspolitiken, utvidgat ekonomiskt samarbete i Norden med deltagande såväl av förvaltning som näringsliv, gemensamma nordiska exportsatsningar bl.a. på kulturområdet samt intensifierat forskningssamarbete. Utskottet får härvidlag konstatera att samtliga områden ligger väl i linje med den ökade medvetenheten inom Nordiska rådet om behovet av samarbete på just de områden som motionärerna tar upp. Som även nämns i motion U509 föreligger nu en gemensam handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning, och arbetet på de områden som där tas upp blir alltmer organiserat. Vid den trettiofemte

sessionen antogs även ett antal rekommendationer som berör de områden som motionären tar upp och som alltså kan sägas väl visa på den ökade betoning som med all rätt framgent bör läggas vid dessa frågor. Exempel på de rekommendationer som togs vid sessionen är Riktlinjer för Nordiska forskningspolitiska rådet (rek. nr. 6/87), Exportsamarbete (rek. nr 26/87), Nordisk skatte- och avgiftspolitik (rek. nr. 31/87), Bioteknologiskt samarbetsprogram (rek. nr. 36/87) m.fl.

Med det ovan anförda torde yrkande 1 i motion U509 få anses besvarat.

I motion U543 framhålls den stora betydelse som måste läggas vid arbetet på att ta bort olika typer av handelshinder i Norden för att härigenom få en vidgad och bättre fungerande marknad. Det konstateras vidare att det arbete som under de senaste åren bedrivits inom ramen för Nordiska rådet har inneburit en kartläggning och antagande av vissa principiella linjer. Motionärerna uttrycker förhoppningen att det ministerrådsförslag som framlades inför den trettiofemte sessionen skulle leda till ökad konkretisering av arbetet på en nordisk hemmamarknad.

Enligt vad som framgår av den svenska delegationens berättelse behandlades ministerrådsförslaget om avveckling av handelshindren i Norden i det ekonomiska utskottet (s. 65 i redog. 1987/88:4). På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 37/87) till ministerrådet att detta skulle anta det nordiska samarbetsprogram som föreslagits samt att hänsyn därvid skulle tas till de synpunkter som framfördes av rådet. Det var t.ex. enligt rådet viktigt med ett starkt engagemang från de nationella myndigheterna. Särskilt viktigt var det att konkreta handelshindersproblem skulle lösas snabbt och effektivt och att härvid tull- och avgiftsfrågor spelar en viktig roll.

Härmed torde yrkande 3 i motion U543 få anses besvarat.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen lägger Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående sin verksamhet från den trettiofjärde t.o.m. den trettiofemte sessionen (redog. 1987/88:4) till handlingarna,

2. beträffande *en nordisk ombudsman*

att riksdagen avslår motion 1986/87:U506,

3. beträffande *det nordiska samarbetet*

att riksdagen förklarar yrkande 1 i motion 1986/87:U509 besvarat med vad utskottet anför,

4. beträffande *Norden som hemmamarknad*

att riksdagen förklarar yrkande 3 i motion 1986/87:U543 besvarat med vad utskottet anför.

Stockholm den 26 november 1987

På utrikesutskottets vägnar

Gunnel Jonäng

Närvarande: Gunnel Jonäng (c), Sture Ericson (s), Margaretha af Ugglas (m), Axel Andersson (s), Maj-Lis Lööw (s), Anita Bråkenhielm (m), Bengt Silfverstrand (s), Karl-Erik Svartberg (s), Rune Ångström (fp), Gunnar Hökmark (m), Nils T Svensson (s), Bertil Måbrink (vpk), Maj Britt Theorin (s), Maria Leissner (fp) och Karin Söder (s).

UU 1987/88:16